

ODGOJNI ASPEKTI U KUR'ANSKIM POREĐENJIMA

Hfz. Nedžad ĆEMAN

UDK 28-254
811.411.21'38:28-23

SAŽETAK: U ovom radu govori se o poređenju, 'jednoj od najljepših stilskih figura', i njenoj zastupljenosti u Kur'an-i-Kerimu. Na samom početku opširno smo definisali poređenje i naveli njene vrste po različitim osnovama. Potom smo, u glavnom dijelu rada, naveli kur'anske primjere za pet najvažnijih vrsta poređenja: jednostavno, stilsko, složeno, obrnuto i uključeno poređenje. Analizirajući navedena poređenja citirali smo riječi poznatih stilističara i komentatora Kur'ana jer one tek u kombinaciji daju željeni rezultat. Naime, stilistika je kao naučna disciplina postavljena radi izučavanja kur'anskog 'idžāza (nenadmašnosti u retoričkom izražaju), a njena glavna pravila se u većini slučajeva izvode iz kur'anskog prelijepog stila. Cilj ovog rada i istraživanja jeste naglašavanje da je kur'anski izraz apsolutno najljepši zbog svoga stila, ali, u isto vrijeme, i zbog svojih odgojnih aspekata u njemu. Dakle, nakon svakog poređenja ukazali smo na njenu moguću odgojnu dimenziju, motivišući time čitaoca da ih i sami pronalaze u drugim primjerima kur'anskih poređenja.

Ključne riječi: poređenje, predmet i slika poređenja, jednostavno i složeno poređenje, odgojni aspekti

Uvod

Potpuno uživati u ljepotama kur'anskog stila mogu samo oni koji dobro poznaju arapski jezik, a to podrazumijeva dobro poznavanje njene sintakse/gramatike (*nabv*), deklinacije/konjugacije (*sarf*), desinencijalne fleksije (*irab*) i stilistike (*ilmu l-belaga*).

Stilistika ima svoje tri poznate discipline, a to su: semantostilistika (*ilmu l-bejan*), sintaktostilistika (*ilmu l-me'ani*) i tropika (*ilmu l-bed'i*).

Ilmu l-bejan je nauka koja pokazuje kako se jedna te ista misao može izraziti na razne načine, tj. pomoću različitih sintaksičkih konstrukcija tako da se ti načini međusobno razlikuju po svojoj jasnoći. U vezi sa takvim načinima različitog jezičkog izražavanja psihičkih sadržaja, ova se

disciplina bavi trima osnovnim stilskim figurama, naime: a) poređenjem (*et-tešbih*) zajedno sa metaforom (*el-isti'are*), b) metonimijom (*el-medžazu l-mursel*) sa sinegdohom i c) alegorijom (*el-kinaje*).¹

"Poređenje je jedno od najljepših i najodabranijih vrsta u stilistici općenito", veli imam es-Sujuti,² stoga ne čudi da se ono u Kur'anu veoma često navodi. Poređenje je stilaska figura koja je najčešći ukras u semantostilistici, a veliki mufessir Ebu Su'ud Efendi otkriva nam ulogu poređenja u pojašnjavanju pojmova i određenih situacija riječima: "Poređenje i navođenje primjera je najljepši način potčinjavanja imaginacije razumu i najbolje sredstvo da onaj ko je neuk i lišen oštroumnosti shvati poentu. A kako i ne bi bilo kada poređenje

raskriva veo sa skrivenih tema i iznosi ih na jasne i opipljive načine. Ono što je nepoznato postaje jasno, a ono što je strano postaje blisko."³

Definicija poređenja

Poređenje (*et-tešbih*) kao stilaska figura nastaje kada se jedan *predmet* (*el-mušebbeh*) uspoređuje sa nekom *slikom* (*el-mušebbeh bibi*) u određenom njima zajedničkom svojstvu po značenju (*vedžhu š-šebbeh*) pomoću za to *određenih riječi* (*edevātu t-tešbih*), bile one formalne ili zamišljene.

Glavni sastavni dijelovi poređenja su 'predmet' i 'slika poređenja', koji se

¹ *Klasna arapska stilistika*, 84.

² *El-Itkan*, 2/54.

³ *Iršadu l-'akli s-selim*, 1/50.

nazivaju *poredbeni relati*, dok su 'svojstvo' i 'riječi poredjenja' dodaci koji ne moraju biti spomenuti.

Riječi poredjenja su uglavnom čestice, a mogu biti i imenice i glagoli. Primjeri za čestice su: 'kao' (*ke*), npr. u ajetu: "Djela onih koji ne vjeruju u Gospodara njihovog su kao pepeo koji vjhor u olujnom danu raznese" (Ibrahim, 18), ili 'kao da' (*ke'enne*), npr. u ajetu: "Plod joj je kao da su glave šejtanske" (es-Sāffat, 65). Imenice: *šibhun*, *mišlun*, *mumasilun* ili *šebihun* (tj. sva ona imena koja su izvedana iz značenja sličnosti). A primjeri za glagole su: 'misli' (*jahsebu*), npr. u ajetu: "A djela nevjernika su kao fatamorgana u ravnicima od koje žedan misli da je voda" (en-Nur, 39.), ili 'pričini' (*juhajjelu*), npr. u ajetu: "Bacite vi!" – reče on – i odjednom mu se pričini da se konopi njihovih i štapovi njihovih, zbog vradžbine njihovih, kreću" (Ta-Ha, 66).⁴

Vrste poredjenja po različitim osnovama

Vrste poredjenja s obzirom na poredbene relate dijele se na: konkretno, apstraktno i kombinirano poredjenje.⁵

Konkretno poredjenje je ono u kome su i 'predmet' i 'slika poredjenja' konkretni, tj. osjetilni, kao npr. u ajetu: "I Mjesecu smo odredili položaje, i on se uvijek vraća kao stari savijeni palmin prut" (Ja-Sin, 39), jer su i Mjesec i stari savijeni palmin prut osjetilne naravi.

Apstraktno poredjenje je ono u kome su i 'predmet' i 'slika poredjenja' apstraktni, tj. nematerijalni, kao npr. u ajetu: "Zar je onaj koji je bio mrtav, a kome smo Mi dali život i svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je u tminama iz kojih ne izlazi?" (el-En'am, 122.) jer su i svjetlo (tj. iman) i tmine (tj. nevjerništvo) apstraktni pojmovi.

Kombinirano poredjenje je ono u kome je 'predmet poredjenja' apstraktno, a 'slika poredjenja' konkretna kao npr. u ajetu: "Djela onih koji ne vjeruju u Gospodara njihovog su kao pepeo koji vjhor u olujnom danu raznese" (Ibrahim, 18.), jer su djela apstrakcija, a pepeo iz svijeta osjetila.

Obrnuti slučaj, u kome je 'predmet' konkretno, a 'slika poredjenja' apstraktna ne postoji u Kur'anu jer ono što je apstraktno proizlazi iz osjetilnog, tako da je osjetilno osnova za apstraktno, a praveći poredjenje s njime značilo bi osnovu učiniti ogrankom a ogrankom osnovom, a to nije dozvoljeno.⁶

Ako je u poredjenju izostavljeno zajedničko svojstvo, onda se ono naziva 'sažeto' (*mudžmel*),⁷ a ako je zajedničko svojstvo navedeno, onda se zove 'opširno' (*mufessal*). Ako je u poredjenju izostavljena riječ poredjenja onda se ono naziva 'stegnuto' (*mu'ekked*),⁸ a ako je ona navedena onda se ono zove 'obično' (*mursel*). I konačno, ako su u poredjenju ispušteni i zajedničko svojstvo i riječ poredjenja u tom slučaju naziva se 'stilsko poredjenje' (*et-tešbihu l-belig*).⁹

Na osnovu svojstva po kojem se poredjenje vrši, poredjenje se dijeli na dvije vrste: 'složeno' (*tešbihu temsil*) i 'jednostavno' (*tešbihu gajr temsil*).¹⁰ U prvome se poredje dva predmeta u više zajedničkih svojstava (ili više predmeta u jednom ili nekoliko takvih svojstava), a u drugom dva predmeta u pogledu samo jednog njima zajedničkog svojstva.¹¹

I na koncu, može se spomenuti da postoje i 'ciljevi poredjenja' kojih ima pet glavnih,¹² a deleko bi nas odvelo kad bismo to sve na ovome mjestu analizirali.

Navođenje i pojašnjavanje svih kur'anskih poredjenja nije moguće predstaviti jednim tekstom, stoga ovdje navodimo samo neke primjere

koji mogu poslužiti kao ilustracija za shvatanje i analiziranje ostalih poredjenja. Ljepotu ovih poredjenja dodatno su nam otkrili i pojasnili naši mufessiri na čije ćemo riječi ukazati, a u fusnotama smo naveli i njihove izvore pa oni zainteresirani čitaoci mogu u originalu osjetiti dubinu njihovih iskaza.

1. Jednostavno poredjenje

Jednostavnih poredjenja u kojima se dva predmeta upoređuju u pogledu samo jednog njima zajedničkog svojstva u Kur'anu ima doista mnogo. Preciznost i zadivljujući izbor 'zajedničkih svojstava' koje nam Kur'an nudi nikoga ko ima imalo sluha za stil, ljepotu i estetiku ne ostavljaju ravnodušnim.

1.1. Mjesec kao stari savijeni palmin prut

Počnimo sa primjerom u kojem mudri Allah upoređuje mjesec pri kraju njegovih faza sa starim povijesnim palminim prutom u kome stoji: "I Mjesecu smo odredili položaje, i on se uvijek vraća kao stari savijeni palmin prut" (Ja-Sin, 39).¹³ Allah, dž.š., Mjesecu je odredio položaje kako bi ljudi mogli računati mjesece (tj. vrijeme, godine i datume). Tih položaja je 28 koje Mjesec prelazi u toku 28 noći. Na kraju arapskog mjeseca on se istanji i povije.¹⁴ Zajedničko svojstvo Mjeseca i starog povijenog palminog pruta jeste tankoća, povijenost i žutilo. U sva tri elementa dobili smo sjajno poredjenje! A da bi nam ljepota ovog poredjenja bila još jasnija poslušajmo komentar ovog ajeta iz pera Sejjida Kutba koji stavlja naglasak na riječ 'stari', pa veli: "Mjesec je u svojim prvim noćima mlađak, kao što je mlađak i u svojim zadnjim noćima. Međutim, u svojim prvim noćima on se doima svjež i mladolik, dok se u

⁴ *El-Itkan*, 2/55.

⁵ *Stilistika Kur'ana u djelu Hasana Kafija Pruščaka*, 90-91.

⁶ *El-Itkan*, 2/55.

⁷ U nastavku slijede primjeri.

⁸ Primjer za 'stegnuto' (*mu'ekked*) poredjenje je ajet: "Ti vidiš planine i misliš da su nepomične, a one promiču promicanjem

oblaka" (en-Neml, 88), tj. kao što promiču oblaci, gdje je izostavljena čestica poredjenja. Ili, ajet: "...a žene njegove su – majke njihove" (el-Ahzab, 6), tj. kao majke njihove.

⁹ *El-Belagatu l-vadiha*, 25.

¹⁰ U nastavku slijede primjeri.

¹¹ *Arapska stilistika u svjetlu Kur'ana i hadisa*

Allahova Poslanika, 50.

¹² *El-Belagatu l-vadiha*, 52-59.

¹³ Ovo je obično-sažeto poredjenje (*tešbih mursel-mudžmel*) jer je u njemu navedena čestica poredjenja (*ke*) a izostavljeno zajedničko svojstvo koje se ogleda u tankoći, povijenosti i žutilu.

¹⁴ *Safvetu t-tefasir*, 3/15.

svojim zadnjim noćima pojavljuje kao da je opterećen brigama i kao da je snuđen. Kao da ga obuzela iznurenost i malaksalost; – malaksalost starog savijenog palminog pruta!! Nije nimalo slučajno da je Kur'an baš na ovakav način iznio ovo čudesno i inspirativno poređenje!¹⁵

Odgojni aspekt u ovome primjeru ogledao bi se u brzom protoku vremena, a koje bi trebalo što bolje iskoristiti. Naime, Mjesec i njegova kretanja podsjećaju na čovječiji život. Na početku, dječjačko doba je poput blistavog mlađaka, a mjesečevo stanje u uštapu ravno je muževnom dobu u kome je čovjek pun snage i sjaja. Međutim, ne tako daleko njegovo stanje se primiče starosti kada gubi snagu, istopi se, kičma se povije i koža mu požuti. Starost je neminovnost, ako je uopšte i dočekamo. Stoga, po savjetu Muhammeda, a.s., treba iskoristiti mladost i zdravlje za činjenje ibadeta i dobrih vječnih djela prije negoli dođe bolest, starost i slabost.

1.2. Lađe kao brda

Govoreći o velikim lađama koje morima plove, Uzvišeni Allah kaže: *Njegove su i lađe koje se kao brda visoko po moru uzdižu* (er-Rahman, 24). Ono što u ovome poređenju vezuje lađe i brda jesu veličina, težina i visina. Otkriva nam se, dakle, Allahova moć da velike i teške stvari potčini nečemu što je nježno i blago poput vode. Teške toware ljudi mogu u kraćem periodu, pogotovo kada imaju povoljan vjetar, prebacivati iz jedne luke u drugu, s jednog kontinenta na drugi. U tome je zaista velika korist!¹⁶

Odgojni smisao ovoga ajeta je posve jasan. Pogotovo što poslije njegova dolazi pitanje u formi: *Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!*, a koje je u značenju: Zar nećete biti zahvalni svome Stvoritelju koji vam je ovakvu blagodat pružio?! Ajet nas prvo uči spoznaji da je naš Gospodar svemoćan i da nam On mnogobrojne

blagodati pruža i opskrbu nam i zadržava olakšava. A ta spoznaja bi trebala rezultirati zahvalnošću i zahvalom (šukrom). A najpotpunija zahvala je srcem, djelima i jezikom. Na zahvalnost – Allah povećava blagodati. *Zašto bi vas Allah kažnjavao ako budete zahvaljivali i vjerovali? Allah je blagodar i sveznajući* (en-Nisa, 147). *Ako budete zahvalni, Ja ću vam, uistinu, još više dati* (Ibrahim, 7).

1.3. Mlada posluga kao biser prosuti

Poredeći džennetsku poslugu Allah, dž.š., o njima kaže: *Služiće ih (tj. džennetlije) vječno mlada posluga, – da ih vidiš, pomislio bi da su biser prosuti* (el-Insan, 19). Kako bi dobri Allahovi robovi bili posluživani raznim jelima i pićima, Allah, dž.š., će im u tu svrhu stvoriti momke / dječake (*vildan*) koji će uvijek biti svježiji, čisti i blještavi. Kada ih pogledaš kako su se razletjeli po Džennetu služeći njegove stanovnike pomislio bi, usljed čistoće njihovog tena i svjetlosti njihovih lica, da su biser prosuti. A prosuti biseri su još ljepši (nego kada su u ogrlici) jer jedan na drugog bacaju sjaj tako da se njihovo blještavilo i ljepota samo povećava.¹⁷

Navedeni gl. 'služiće' jasno ukazuje na to da će njihova jedina uloga biti služenje, tj. donošenje jela i pića. Ovo ističemo kako nastrani ljudi ne bi imali prostora kur'anskim ajetima dokazivati svoje bolesne ambicije.

Ovo kur'ansko poređenje približava nam sliku Dženneta, a koja bi trebala biti podstrek i motivacija vjernicima da mu hrlje i hitaju. Allah, dž.š., nas zove da požurimo oprost i Njegovome Džennetu koji je pripravljen za bogobojazne ljude. Ukoliko želimo uživati na džennetskim divanima, u džennetskim soframa, radosni i bezbrižni, te u Allahovom zadovoljstvu nasmiijani međusobno razgovarati, a uz sve navedeno biti usluživani od strane 'bisera prosutih', onda trebamo duhovne stepene postizati, postiti,

kur'anske ajete promišljati i međusobno se pomagati i voljeti.

2. Stilsko poređenje

Da bi istakao snagu i značaj veze među vjernicima Allah, dž.š., kaže: *Samo su vjernici braća* (el-Hudžurat, 10), tj. vjernici nisu drugo doli braća; povezuje ih veza imana. Stoga, među njima ne bi smjelo biti neprijateljstva, zlobe, mržnje, a pogotovo ne ratovanja. Stilističari kažu da rječica *innema* (samo) označava ograničenje, pa kao da je rečeno: Nema bratstva osim među vjernicima! I nema bratstva između vjernika i nevjernika! U ajetu, dakle, postoji ukaz da je bratstvo islama jače od krvnog bratstva, u smislu da krvno bratstvo nema veliko značenje ukoliko se izgubi bratstvo islama.¹⁸ Ovo je 'stilsko poređenje' (*tešbih belig*) jer je u osnovi značenje ovoga govora: Vjernici su kao braća.¹⁹

Ovo poređenje nas odgaja u smislu prihvatanja pravovjernih za svoju braću. Kao što prema krvnoj braći osjećamo bliskost, povezanost i obavezu pomaganja tako isto i još više trebamo graditi odnose prema vjernicima. Njihove greške trebamo praštati i preko njih brzo prelaziti jer su one produkt privremene slabosti. Trebamo gledati u suštinu, a to je njihovo svjedočenje i priznavanje tevhida.

3. Složeno poređenje

Složena poređenja su ona u kojima se dva predmeta porede u pogledu više zajedničkih svojstava. Za razliku od jednostavnih poređenja, ova iziskuju više analize. Slijedi par primjera.

3.1. Primjer magarca koji nosi knjige

Prema kur'anskom tekstu neki Jevreji pripadnici objavljene knjige – Tevrata, nisu postupali prema objavljenim Božijim uputama, i tako su iznevjerili emanet Objave. U Kur'anu Allah, dž.š., kaže: *Oni kojima je naredeno da prema Tevratu postupaju, pa ne postupaju, slični su magarcu koji knjige nosi. O kako su loši oni koji poriču Allahove ajete! – Allah neće ukazati na pravi put narodu*

¹⁵ *Fi zilali l-Kur'an*, 5/2968-2969.

¹⁶ *El-Itkan*, 2/56.

¹⁷ *Safvetu t-tefasir*, 3/495.

¹⁸ *Safvetu t-tefasir*, 3/234-235.

¹⁹ Ovo je stilsko poređenje (*tešbih belig*) jer je u njemu izostavljena i čestica poređenja i zajedničko svojstvo.

nepravdom (el-Džumu'a, 5). "Ovo je primjer koji opisuje Jevreje kojima je bio dat Tevrat, kojima je bilo naređeno da postupaju po njegovim pravilima. Međutim, oni nisu shodno njemu djelovali i nisu ispoštovali te propise. Nisu se okoristili uputom i svjetlom Tevrata... Ovim opisom su posebno prekoreni učenjaci i poznavaoци Tevrata koji su u njemu znali za ajete koji govore o Muhammedovom, a.s., poslanstvu i obaveznosti njegovog slijedenja. Ali, pored svega toga nisu se uhvatili za ono što će ih spasiti nesreće na oba svijeta. O kako su loši oni koji poriču Allahove ajete! – tj. loš li je primjer koji smo naveli za Jevreje, primjer za ljude koji su poricali Allahove znakove koji ukazuju na vjerovjesništvo Muhammeda, a.s.!"²⁰

"Ovo je 'složeno poređenje' u kojem se iznose stanja magarca. A to su: njegova lišenost da se okoristi onim što donosi najveću korist (tj. Objavom), a potom, njegov napor i umor prilikom njegovog nošenja."²¹

Odgojna komponenta ovog poređenja se otkriva i u riječima Es-Sabunija koji kaže: "Ovaj plemeniti ajet je ukaz i nama muslimanima ukoliko ne budemo prakticirali kur'anske propise i implementirali njegove zahtjeve!"²² Da ne bismo i mi bili ovakav loš primjer moramo poštovati kur'anske propise i slijediti njegovu uputu. Stoga je jako važno ne samo učiti nego i čitati i studirati Kur'an. Moramo čitati njegove ajete u prijevodu na naš jezik kako bismo mogli o njima razmišljati. Duboko, pomno i konstantno promišljanje o kur'anskim ajetima (*et-tedebbur*) je naređeno i u samome Kur'anu: *Knjiga koju ti objavljujemo blagoslovljena je, da bi oni o riječima njezinim razmišljali i da bi oni koji su razumom obdareni pouku primili* (Sad, 29). *A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za pouku, – pa ima li ikoga ko bi pouku primio?* (el-Kamer, 17, 22, 32, 40).

3.2. Primjer učenjaka nepraktičara

Sljedeći primjer je također povezan sa kazivanjima o Jevrejima, tj. sa jednim njihovim učenjakom koji se zvao Bel'am ibn Ba'ūrā, a koji je,

kako predaje kazuju, poznavao čak i Allahovo najveće ime. Evo kako Kur'an navodi njegov primjer i na kakav način opisuje njegov slučaj: *"I kaži im vijest o onome kome smo dokaze Naše dali, ali koji se od njih udaljio pa ga je šejtan dostigao, i on je zalutao. A da smo htjeli, mogli smo ga s njima uzvisiti, ali se on ovom svijetu (zemlji) priklonio i za svojom strašću krenuo. Njegov slučaj je kao slučaj psa: ako ga potjeraš on isplažena jezika dahće, a ako ga se okaniš on opet dahće. Takvi su ljudi koji Naše dokaze smatraju lažnim; zato kazuj događaje da bi oni razmislili. Loš su primjer ljudi koji ne priznaju Naše dokaze, oni sami sebi zlo čine"* (el-E'araf, 175-177). Ovo je, dakle, primjer onoga kome je Allah, dž.š., podario korisno znanje, međutim, on ga nije cijenio i nije se njegovim svjetlom intelektualno i duhovno uzdigao. Njegovo srce se priklonilo dunjaluku tako da je vječno zamijenio sa prolaznim. Zadovoljio se kratkotrajnim prolaznim uživanjivama, a izgubio je vječna neprolazna blagostanja.

"Ovo je primjer za svakoga onoga kome je Allah podario nešto od svojga znanja pa se on tim znanjem nije okoristio, u smislu da nije ustajao na stazi vjerovanja. To je osoba koja se udaljila od Allahove blagodati kako bi postala poniženi sljedbenik šejtana. I na kraju, završila je pretvaranjem (lika: čovjek – pas) i padanjem na nivo životinja!"²³

Prije nego detaljno elaboriramo navedeno poređenje da spomenemo da su ovdje spomenute još dvije stilske figure iz domena semantostilistike, a to su metafora i alegorija. Riječi: *ali koji se od njih* (tj. Allahovih dokaza) *udaljio* je metafora pošto je upotrijebljen glagol *inseleha* koji označava skidanje i odbacivanje vlastite kože te udaljavanje od iste, kao što to npr. čini zmija. Ovdje je na metaforičan način objašnjeno duhovno odvajanje, tj. napuštanje Allahovih ajeta u smislu nepostupanja po njihovim zahtjevima. A u riječima: *ali se on zemlji* (tj. ovom svijetu) *priklonio* postoji alegorija jer konstrukcija *ehlede ile l-erdi* (doslovno prevedeno: vječno se zalijepio za zemlju) označava priklanjanje

dunjalučkim prolaznim užicima i davanje prednosti onom ružnom i nižem nad onim višim i ljepšim.

"Spomenuti nesretni čovjek, učenjak-nepraktičar, uspoređuje se sa psom, a to je jedna od životinja čija ambicija ne prelazi njegov stomak. Njegova proždrljivost je toliko velika da on stalno obara i lijepi svoju njušku za zemlju. On je jedina životinja koja njuši vlastiti čmar. Ako mu baciš kamen, on će i njega onjušiti ispitujući da li je za jelo. Zadovoljan je nasmrđljivijim jelima, crkotinama, bačenim iznutricama i kostima, pa su mu one čak draže i od svježeg mesa. Ako pronade leš koji je dovoljan da nahrani stotinu pasa, on neće drugom psu dozvoliti da se približava nego će, da bi ga otjerao, na njega režati i lajati. To je sve zbog njegove pohlepe, požude, proždrljivosti i škrtosti."²⁴

Ovdje se, dakle, radi o proždrljivom psu koji i *ako ga potjeraš, on isplažena jezika dahće, a ako ga se okaniš, on opet dahće*. Prokletstvo i proždrljivost su postale njegove trajne osobine. Tako i pokvareni učenjak, dunjalučar stalno 'dahće' za niskim željama i dunjalukom. On 'jede' otpatke ljudskih imetaka. Čak i kada nema potrebu za imetkom on za njime *isplažena jezika* hlepi i ponižava se pred bogatašima i ostalima 'vrteći repom' samo kako bi još više zaradio. Stalno 'njuši' mjesta gdje može sebi pribaviti ugled, gdje može biti viđen ili neku korist za sebe izvući. Najjadnije je što je znanje uzeo alatkom za stjecanje ovoga svijeta, a ne za duhovno uzdizanje i postizanje Allahovog zadovoljstva.

Ovo je 'složeno poređenje' jer se učenjak koji se udaljio od Allahovih ajeta ne uspoređuje sa psom u općem smislu (pošto psi imaju i plemenitih radnji kao što su čuvanje stada, otrkivanje droga itd.) nego sa psom u njegovom stanju dahtanja. Zajedničko svojstvo 'predmeta' i 'slike poređenja'

²⁰ *Safvetu t-tefasir*, 3/379.

²¹ *El-Itkan*, 2/55.

²² *Safvetu t-tefasir*, 3/379.

²³ *Fi zilali l-Kur'an*, 4/1398.

²⁴ *Ilamu l-muvekki'in*, 1/165-166.

jeste prezrenost, poniženost i jednost koja je svojstvo psa u stanju dahtanja.

Stilističari Ali el-Džarim i Mustafa Emin će ustvrditi da se ovdje radi o 'jednostavnom poređenju' jer se učenjak Beni Israila, kome je Allah, dž.š., podario veliko znanje pa se okrenuo ka dunjaluku slijedeći svoju strast, uspoređuje sa psom u njegovom najjadnijem stanju, a to je stalno dahtanje. Tako da je zajedničko svojstvo prezrenost i poniženost.²⁵ Međutim, poenta se krije, kako navodi većina mufessira, u oba navedena stanja, tj. i kada je pas ostavljen, odnosno kada učenjak istražuje pitanja vjere (sa neiskrenim nijetom) i kada je pas potjeran, odnosno, kada učenjak bježi od istine kada mu ona dođe.

Odgojna dimenzija u navedenom poređenju više je nego jasna: Ukoliko učenjak širi svoje znanje, a sam se tom svjetlošću za Ahiret ne okoristi liči na svijeću koja širi svjetlost a sama sagori. Imam el-Gazali je naveo 12 osobina 'ahiretskih učenjaka' od kojih je prva da oni znanjem ne traže dunjaluk.²⁶ Poznato je pravilo da prvo dolazi čišćenje od prljavština, a potom ukrašavanje sa vrlinama. U Kur'anu se na više mjesta navodi kako je Allah, dž.š., muslimanima poslao Poslanika, a.s., s ciljem, – da ih prvo očisti (*juzekkihim*), a potom da ih podučiti Knjizi i mudrosti (*ju'allimuhum*). Srca prvo treba očistiti od nečistoće širka, rijaluka, niskih želja, strasti i ljubavi prema dunjaluku da bi se potom ukrasila plodonosnim znanjem i mudrošću. Pravi učitelji u vjeri jesu učenjaci-praktičari, bogobojazni alimi koji srca svojih učenika oslobode od dunjaluka a vežu ih za Allaha, dž.š., i Ahiret. Takve učenjake treba tražiti i njihovim znanjem se koristiti.

3.3. Primjer jednog zrna

Slijedeći primjer poređenja je krasna motivacija za udjeljivanje na Allahovom putu. Allah, dž.š., kaže: *Oni koji imetke svoje udjeljuju na Allahovom putu liče na onoga koji posije zrno iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna. – A Allah će onome kome hoće dati i više; Allah je neizmjenno dobar i sve zna* (el-Bekare,

261). Udjeljivanje (*el-infak*) je jedna od osam glavnih džennetskih kapija. Ono obuhvata sve vrste davanja i udjeljivanja (zekat, sadekatu l-fitr, sve oblike sadake, materijalne ibadete kao npr. hadž, klanje kurbana itd.). U islamu je nagrada za učinjeno dobro djelo deseterostruka. Ali, nagrada za udjeljivanje i materijalno izdvajanje je sedam stotina puta veća, a Allah će onome kome hoće dati i više shodno čistoći namjere udjeljivača. Allah, dž.š., je Sebe u ovome ajetu opisao i imenom *El-Vāsi'*, a to je Onaj koji posjeduje široku dobrotu (*vāsi'u l-fadl*), zapravo, Njegovoj dobroti i nema granica. On je, uistinu, neizmjenno dobar! Zbog svega toga On milostinju umnožava i unapređuje: *Allah uništava kamatu, a unapređuje milosrđa (sadekāt)* (el-Bekare, 276).

Da bismo shvatili kako *Neizmjenno dobar* unapređuje i nagrađuje udjeljivanje On nam navodi jedan primjer, a to je primjer jednog malog zrna iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna. Da je u ajetu rečeno da je nagrada za udjeljivanje 700 puta ono ne bi imalo dovoljno jak utjecaj na nas kao što imamo u ponuđenom slikovitom poređenju. Ovo poređenje je uistinu toliko jasno da ga svako može razumjeti.

Zajedničko svojstvo poređenja jeste slika onoga ko učini neko malo dobro djelo a za njega ubere velike plodove.²⁷

Odgojna karakteristika ovog lijepog poređenja jeste motivacija za udjeljivanje u ime Allaha, dž.š., jer jedino On za takvo udjeljivanje daje ne deseterostruku nego mnogostruku nagradu. *Infak* (udjeljivanje u ime Allaha, dž.š.) ima više značajki, pa da spomenemo neke od njih. *Prva: Infak* nas oslobađa od gramzljivosti, pohlepe i škrtosti, tj. od robovanja novcu. Uzvišeni kaže: *Zato se Allah bojte koliko god možete, i slušajte i pokoravajte se i milostinju udjeljujte – bolje vam je! A oni koji budu sačuvani gramzljivosti (pohlepe i škrtosti), biće ti koji će uspjati* (et-Tegabun, 16). *Dru-ga: Infak* donosi umnožavanje dobra, oprost grijeha i plemenitu nagradu: *Onima koji milostinju budu udjeljivali i onima koje je budu udjeljivale, i koji*

drage volje Allahu budu zajam davali – mnogostruko će se vratiti i njih čeka nagrada plemenita (el-Hadid, 17); *Ako Allahu drage volje zajam date, On će vam ga mnogostruko vratiti i oprostite vam, jer Allah je blagodaran i blag* (et-Tegabun, 17). *Treća: Oni koji udjeljuju ne mogu biti na gubitku. Allah će im za sva njihova davanja nadoknaditi: Što god vi udjeljite, On će to nadoknaditi* (Sebe', 39); *A ono što od imetka udjeljite drugima nadoknadiće vam se potpuno* (el-Bekare, 272). *Četvrta: Prilikom smrti čak će i vjernici (a pogotovo nevjernici) tražiti povrat na dunjaluk kako bi milostinju udjeljivali i dobri bili: I od onoga čime vas Mi opskrbljujemo udjeljujte prije nego nekom od vas smrt dođe, pa da onda rekne: "Gospodaru moj, da me još samo kratko vrijeme zadržiš, pa da milostinju udjeljujem i da dobar budem!"* (el-Munafikun, 10). *Peta: od dobrih djela koja se ne prestaju pisati sa smrću vjernika jesu njihovi vakufi i zadužbine. Ako je nagrada za jedno zrno ili da kažemo za jednu marku – 700 maraka i više, kolike su tek nagrade za vakufe? Naši dobrotvori su uvakufjavali u ime Allaha, dž.š., voćnjake, česme, ćuprije, dućane, imarete, biblioteke, džamije, hanikahe, medrese. Ajet je najveća motivacija za one koji imaju uvjerenje u Allahova obećanja.*

3.4. Primjer vrta na visoravni

Ako smo u zadnjem primjeru poređenja imali sliku onoga ko učini neko malo dobro djelo a za njega ubere velike plodove, u ovome primjeru poređenja imat ćemo sliku onoga ko radi Allaha, dž.š., i permanentno udjeljuje, zato što mu je to postala navika, ubire ne plodove sedam klasova nego duple plodove cijele jedne rodne bašče. Plemeniti Allah kaže: *Oni koji udjeljuju imetke svoje u želji da steknu Allahovo zadovoljstvo i da im to postane navika – liče vrtu na visoravni na koji se izliva obilna kiša, pa daje*

²⁵ *El-Belegatu l-vadiba*, 42. (uz pojašnjenje u *Delilu* na str. 20).

²⁶ *Ihja ulumi d-din*, 1/184-246.

²⁷ *El-Belegatu l-vadiba*, 39. (uz pojašnjenje u *Delilu* na str. 17).

dvostruk plod; ako ne bude kiše obilne, bude kiše-rosulje (el-Bekare, 265). Ovo je primjer vjernika koji udjeljuje kako bi stekao Allahovo zadovoljstvo, a u ajetu prije ovoga govori se o licemjeru koji udjeljuje da bi bio viđen, iz rijaluka, pa se kaže: *O vjernici, ne kvarite svoje milostinje prigovaranjem i uvrjedama, kao što to čini onaj koji udjeljuje svoj imetak da bi se ljudima pokazao, a ne vjeruje ni u Allaha ni u onaj svijet. Njegov primjer je poput glatke stijene (velikoga kamena) na kojoj je oskudna zemlja pa je pogodi veliki pljusak i ogoli je* (el-Bekare, 264). Navođenje dva suprotna primjera ima za cilj predočavanje čitaocu njihove razlike, razlike u dijeljenju onoga ko je lišen Allahovog bereketa i onoga koji nagradu očekuje samo od svoga Gospodara.

Mufessiri su nadugo komentarisali ova dva izuzetna poređenja, ali se u kratkim crtama njihov govor svodi na sljedeće: srce licemjera je tvrdo poput glatke stijene, a njegovo rijalučko, tj. licemjerno udjeljivanje liči na oskudnu zemlju od koje se misli da je duboka i plodna a ona je zapravo veoma plitka, a Kijametski dan je kao pljusak koji će saprati tu zemlju i učiniti stijenu ogoljenom. Suprotno njemu, udjeljivanje vjernika koji samo od Allaha očekuje nagradu liči na najljepše uduplane plodove rodne bašče, a obilna i kiša-rosulja ukazuju na dvije vrste udjeljivanja – veliko i malo.

Sejjid Kutb smatra da je u poređenju vjerničkog udjeljivanja 'predmet poređenja' vjerničko srce, što bi odgovaralo suprotnom 'predmetu poređenja' u primjeru licemjernog udjeljivanja za koje je rečeno da je srce munafika. U vjerničkom srcu iman je dubok što odgovara dubini plodne zemlje bašče. Srce licemjera je tvrdo, lišeno imana poput glatke stijene koja nije zemlja da bi rađala plodove. I na kraju, obilna kiša odgovara bašči jer ona tada daje dupli plod, dok pljusak odnese i ono malo zemlje što je na glatkoj stijeni. Bašča će dati plod makar bila napajana kišom-rosuljom, a glatka stijena prekrivena oskudnom vodom, ma kako bila napajana, nikada ne može izniknuti voćkama, a samim time ni plodovima, čak ona samo donosi prijevaru i samoobmanu.²⁸

Odgojne komponente ova dva primjera možemo svesti na upozoravanje i podstrekivanje. Primjer licemjera treba da nas upozori i odvraća od pokvarene namjere u udjeljivanju. Ne bismo smjeli udjeljivati s namjerom da bi nas ljudi vidjeli i hvalili jer ko tako radi on od svoga udjeljivanja na Ahiretu neće imati ništa drugo doli razočarenje i tugu. Primjer vjernika koji nagradu očekuje samo od Stvoritelja jeste podstrek i motivacija za razna udjeljivanja na Allahovom putu. Kako bi stekao nagradu kod Gospodara hazreti Alija je ajet: *Oni koji udjeljuju imanja svoja i noću i danju, tajno i javno, dobiće nagradu od Gospodara svoga; i ničega se oni neće bojati i ni za čim oni neće tugovati* (el-Bekare, 274) implemenitirao na taj način što mu je praksa bila da jedan dirhem udjeli noći, jedan danju, jedan tajno, jedan javno i tako ukrug.

Prethodno smo naveli pet značajki *infaka*, a ovdje bih spomenuli još pet. *Šesta*: Kod plemenitog Allaha postoji nagrada i za velika i za mala udjeljivanja, pa čak i za ona najmanja kao što je pola hurme ili osmjeh. Neizmjereno dobri Allah kaže: *Za sve što udjelite ili što zavjetujete – Allah, sigurno, za to zna!* (el-Bekare, 270); *A ono i najmanje što od imetka udjelite – Allah, sigurno, za to zna* (el-Bekare, 273). *Sedma*: Javno udjeljivanje je lijepo ali je tajno još bolje, jer je čišće i iskrenije. U ajetu se podvlači: *Lijepo je kada javno dajete milostinje, ali je za vas bolje da je dajete siromasima kad niko ne vidi* (el-Bekare, 271). *Osmo*: Korist od udjeljivanja se u suštini vraća nama samima. Udjeljujemo za vlastito dobro, ukoliko to činimo želeći Allahovo zadovoljstvo. Allah, dž.š., kaže: *Imetak koji udjelite drugima u vašu je korist, ono što udjelite drugima neka bude samo Allahu za ljubav* (el-Bekare, 272). *Deveta*: Treba nastojati udjeljivati ono što je lijepo, korisno i samim nama drago. Uzvišeni Allah kaže: *O vjernici, udjeljujte od lijepih stvari koje stječete!* (el-Bekare, 267); *Nećete postići dobročinstvo sve dok ne udjelite dio od onoga što volite!* (Ali Imran, 92). I *deseta* značajka je postizanje navike u udjeljivanju. Upravo je to ono što je spomenuto u

predmetnom poređenju kada Uzvišeni Allah kaže: *...i da im to postane navika* (el-Bekare, 265).

Redovnost u udjeljivanju je ona obilna kiša ili kiša-rosulja koja svoju bašču nikada ne ostavlja suhom. To može biti trajno stipendiranje potrebnih učenika ili udijeljena jedna marka u džamiji poslije svakog džuma-namaza.

4. Obrnuto poređenje

Ova vrsta poređenja, kako joj i sam naziv govori, obrnuta je od normalnog poređenja. U obrnutom poređenju 'predmet poređenja' zauzima mjesto 'slike poređenja' uz tvrdnju da je zajedničko svojstvo jače i vidljivije u njemu nego u njoj.²⁹

U primjeru obrnutog poređenja Uzvišeni Allah navodi riječi mnogobožaca: *Zato što su govorili: "Trgovina je isto što i kamata." A Allah je dozvolio trgovinu, a zabranio kamatu* (el-Bekare, 275).

"Kod normalnog poređenja 'određena riječ za poređenje' dolazi na 'sliku poređenja'. Međutim, ona nekada radi naglašavanja (hiperbole) dolazi na 'predmet poređenja'. U tom slučaju radi se o 'obrnutom poređenju'. Primjer za to je dio ajeta: *Zato što su govorili: "Trgovina je isto što i kamata"*. Kod normalnog poređenja bi trebalo kazati: 'Kamata je isto što i trgovina'. Oni su odstupili od toga i učinili kamatu osnovom iz koje se trgovina grana, naglašavajući time dozvoljenost kamate, tj. kako je kamata preča od trgovine po dozvoljenosti."³⁰

Spor je bio vezan za dozvoljenost kamate a ne trgovine za koju se svi slažu da je dozvoljena. Međutim, Allah, dž.š., im je odmah odgovorio: *A Allah je dozvolio trgovinu, a zabranio kamatu*. Nevjernici su svojim riječima namjeravali pobiti šerijat i grijeh, te opravdati svoje kamatarenje.

Odgojni aspekt ovog poređenja je jako uočljiv upravo iz razloga kako se kamata i dan danas želi opravdati i raznim imenima dozvoliti. Oni koji je dozvoljavaju, poput nevjernika, koriste

²⁸ Šire vidi: *Fi zilali l-Kur'an*, 1/309.

²⁹ *El-Belagatu l-vadiba*, 60.

³⁰ *El-Itkan*, 2/59.

obrnutu analogiju nastojeći time zburniti ljude. Vjernicima je zabranjeno živjeti na tuđoj mucu i izrabljivanju ljudi, a što kamata i jeste u svojoj osnovi, pa nam Allah, dž.š. poručuje: *O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. Ako ne učinite, eto vam onda, nek znate, – rata od Allaha i Poslanika Njegovog! Ako se pokajete, ostat će vam glavnice imetaka vaših, nećete nikoga oštetiti, niti ćete oštećeni biti* (el-Bekare, 278-279). Također, već je ranije naveden dio ajeta: *Allah uništava kamatu, a unaprijeđuje milosrđa (sadekāt)* (el-Bekare, 276). Izbor je više nego jasan: ili 'jesti' kamatu uz rat od Uzvišenog Allaha ili udjeljivati saskadaku uz Allahovo unaprijeđivanje iste. Pametnom čovjeku je jasno da se ne može usrećiti na tuđem znoju i tuđoj patnji. Na koncu uvijek sve dođe na naplatu. Kamatari nemaju sreće niti bereketa u svojim životima i svojim imecima, a kakva ih grozota čeka na Ahiretu zna samo pravedni Gospodar. Muslimani su oni koji druge pomažu i na Allahovm putu udjeljuju, a od izrabljivanja ljudi i uzimanja kamate su daleko. Oni onima u nevolji olakšavaju, pa čak dugove i opraštaju. Naš Gospodar nas lijepo uči: *Ako je u nevolji, onda pričekajte dok bude imao; a još vam je bolje, nek znate, da dug poklonite!* (el-Bekare, 280).

5. Uključeno, skriveno poređenje

Kada dijelovi poređenja nisu jasno izraženi nego se podrazumijevaju iz konteksta, onda se ono naziva "dimni" tj. uključenim, unutrašnjim ili skrivenim. Ovakva vrsta poređenja izražava da je tvrdnja o predmetu poređenja u skladu sa stvarnošću, te da je moguće zamisliti njeno ostvarenje.³¹

Profesor Jusuf Ramić za uključeno poređenje navodi primjer iz kur'anskog ajeta: *Reci: "Ko je Gospodar nebesa i Zemlju?" – i odgovori: "Allah!" Reci: "Pa zašto ste onda umjesto Njega kao zaštitnike prihvatili one koji sami sebi ne mogu neku korist pribaviti niti od sebe kakvu štetu otkloniti?" Reci: "Zar su jednaki slijepac i onaj koji vidi, ili, zar su isto tmine i svjetlo?"* (er-R'ad, 16). U objašnjenju ovoga poređenja prof. Ramić kaže: "U ajetu je iznijeta konstatacija da je Allah Gospodar nebesa i Zemlje i prigovor nevjernicima koji umjesto Njega kao zaštitnika prihvataju druga božanstva koja sama sebi ne mogu neku korist pribaviti niti od sebe kakvu štetu otkloniti. Poslije ove konstatacije i prigovora slijedi komentar iz koga se razumije poređenje nevjernika sa slijepcem i vjernika sa onim koji vidi, jer prvi ne vidi dokaze Božije opstojnosti dok to drugi vidi. Nakon ovoga slijedi još jedno poređenje. Ovoga puta se uspoređuje kufr sa tminom, a iman sa svjetlom. Dva poređenja koja se iz konteksta razumiju. Poredbeni dijelovi nisu jasno navedeni (kao u prošlim primjerima), ali se oni iz konteksta razumiju. Zbog toga se ovo poređenje naziva skrivenim, unutrašnjim poređenjem."³²

Kako je divno i jasno Božansko poređenje! Kolika je razlika u snazi izražaja kada kažemo da kjaafir i vjernik nisu isti i kada se kaže: *Zar su jednaki slijepac i onaj koji vidi*. Imaju li istu jasnoću riječi da kufr i iman nisu jednaki i riječi: *Zar su isto tmine i svjetlo*. Dubinu i jačinu riječi osjećamo samo kroz stilske figure, a poređenje je možda jedna najjača od njih.

Odgojna nota ovih poređenja je veoma jasna. Oko i vid su dva različita

pojma. Slijepac (ne misli se na slijepu osobu) je onaj koji – ima oči, ali nema vida. Tako i nevjernik ima srce ali nema srčanog vida, nema prave spoznaje i nema uvjerenja. Vjernik u svome životu vidi Allahove znakove u sebi i oko sebe i ima svoj cilj. On iskreno jedino Allaha obožava, samo Njega moli, doziva i spominje sve do svoje smrti. Njegovo svjetlo je iman, a to svjetlo uzima iz Kur'ana i hadisa. Svaki ajet je Božiji znak kod koga treba stati i promotriti na šta nam ukazuje i kojim smjerom trebamo ići, dalje nastaviti. Svaki ajet je 'poruka za mene lično i ovome trenutku'. Svjetlo Kur'ana je tu za one koji žele imati srčani vid i posjedovati trajno svjetlo.

Zaključak

Kako vele stilističari, najvažnije vrste poređenja su: 'stilsko poređenje' (*tešbih belig*), 'jednostavno' (*tešbihu gajr temsil*), 'složeno' (*tešbihu temsilin*), 'uključeno poređenje' (*tešbih dimni*) i 'obrnuto poređenje' (*tešbih maktub*). Upravo smo za te vrste poređenja iz Kur'an-i- Kerima, a kroz riječi mu-fessira, naveli primjere uz vlastita zapažanja njihovih odgojnih aspekata.

Ovim istraživanjem smo željeli naglasiti da kur'anska poređenja nisu navedena radi same stilistike. Kur'anska poređenja jesu najstilogenija, ali su u isto vrijeme imaju odgojni karakter. Osim što čitalac uživa u *predmetima i slikama* kur'anskih poređenja, on u isto vrijeme jača svoj iman, brusi vlastiti odgoj i biva motivisan za činjenje vječnih dobrih djela.

³¹ *Klasčna arapska stilistika*, 88.

³² *Arapska stilistika u svjetlu Kur'ana i hadisa Allahova Poslanika*, 55.

Literatura

Na arapskom jeziku:
El-Džarim, Ali i El- Emin, Mustafa (1969). *El-Belagatu l-vadiha*. Kairo: Daru l-Me'arif
Kutb, Sejjid (1996-2000). *Fi zilali l-Kur'an*. Sarajevo: Fakultet islamskih nauka
Es-Sabuni, Muhammed Ali (1981). *Safvetu t-tefasir*. Bejrut: Daru l-Kur'ani l-Kerim

Es-Sujuti, Dželaluddin (s.a.). *El-Itkan fi 'ulumi l-Kur'an*. Bejrut: Daru l-Ma'rife
Ebu s-Su'ud (s.a.). *Iršadu l-'akli s-selim ila mezaja el-Kur'ani l-Kerim*. Bejrut: Daru Ihjai t-turasi l-'arebi

Na bosanskom jeziku:
Fatić, Almir (2019). *Stilistika Kur'ana*

u djelu Hasana Kafija Pruščaka. Sarajevo: El-Kalem
Muftić, Teufik (1995). *Klasčna arapska stilistika*. Sarajevo: El-Kalem
Ramić, Jusuf (2004). *Arapska stilistika u svjetlu Kur'ana i hadisa Allahova Poslanika*. Sarajevo: Fakultet islamskih nauka i El-Kalem

الموجز

الجوانب التربوية في التشبيهات القرآنية

نجد تشيمان

نتحدث في هذا البحث عن التشبيه، باعتباره من أجمل الصيغ البلاغية، وعن مدى استخدامه في القرآن الكريم. توسعنا في البداية في تعريف التشبيه وذكرنا أنواعه على أسس مختلفة. ثم أوردنا في الجزء الرئيس أمثلة قرآنية عن أبرز خمسة أنواع للتشبيه: البسيط والبلاغي والمركب والمقلوب والضمي. وعند تحليل الأنواع المذكورة أوردنا أقوال مشاهير علماء البلاغة والمفسرين حتى نحصل على النتائج المرجوة. لقد وضع علم البلاغة لدراسة إعجاز القرآن الكريم، وفي الكثير من الحالات تستخرج قواعده الرئيسة من الأسلوب القرآني البديع. إن الهدف من هذا العمل والبحث هو التأكيد على أن التعبير القرآني هو الأجل مطلقا بسبب أسلوبه والجوانب التربوية التي يتضمنها. وبعد كل مثال عن التشبيه أشرنا إلى بعده التربوي، رغبة منا في تحفيز القراء للتعرف عليها بأنفسهم في أمثلة أخرى من التشبيهات القرآنية.

الكلمات الرئيسة: التشبيه، موضوع التشبيه وصورته، التشبيه البسيط والمركب، الجوانب التربوية.

Summary

UPBRINGING ASPECTS
IN THE QUR'ANIC SIMILES

Nedžad Ćeman

This article relates about the similes, "the most beautiful figures of speech", and their use in the Qur'an-al-kareem. The first part of the article offers a comprehensive definition of simile where all its variations on the basis of various differences are also explained. The main part of the article gives a list of the Qur'anic examples of five most significant types of similes: simple, stylistic, complex, inverse and included simile. Through analysis of quoted similes we presented opinions of some renowned literary scholars and the Qur'an commentators. Stylistics as a literary discipline serves the study of the Qur'anic I'jaz (inimitability of the Qur'an as its miraculous quality), and its rules, in most cases are derived from the magnificent style of the Qur'an. The aim of this article is to emphasise upon the fact that the Qur'anic expression is absolutely superior not only in its style, but also for the aspect of upbringing that it undoubtedly contains within. Thus in the article we show the dimension of upbringing for each simile we quoted hoping to motivate the reader to search for it himself in other examples of the Qur'anic similes.

Key words: simile, object and the image of simile, simple and complex simile, upbringing aspects